

L'al·lèrgologia, en l'aire

El nombre d'al·lèrgics creix, però el d'al·lèrgòlegs baixa. Els professionals de l'al·lèrgologia reclamen a les administracions unes mesures que consideren imprescindibles per a dignificar l'especialitat: una assistència sanitària amb la cobertura adequada, més formació i més investigació.

EL TEMPS

Prop d'una quarta part de la població catalana té alguna patologia al·lèrgica, i les xifres creixen d'any en any. Fins al punt que la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica (SCAIC) preveu que l'any 2050 entre un 40% i un 50% de la població tindrà alguna al·lèrgia; una xifra que arribaria a significar una epidèmia. Entre els diversos tipus d'al·lèrgies, les respiratòries són les més freqüents i, dins aquesta categoria, els àcars de

la pols domèstica i el pol·len són les majoritàries.

El pol·len és un dels principals causants d'al·lèrgies a Catalunya, sobretot a la primavera, quan, amb l'explosió floral i la consegüent pujada de la pol·linització, la salut dels afectats s'agreuja seriosament. Les principals espècies causants d'al·lèrgies respiratòries als Països Catalans són el xiprer, el plàtan d'ombra –molt present a l'Eixample de Barcelona, per exemple–, l'olivera, el gram, i els agents urticants, els més agressius de Catalunya i de tota la Mediterrània. En el cas del País Valencià, el pol·len –especialment el de l'olivera, la parietària i les gramínies– és el segon causant de l'al·lèrgia, després dels àcars.

La Xarxa Aerobiològica de Catalunya (XAC), coordinada per Jordina Belmonte, doctora en biologia per la Universitat Autònoma de Barcelona, es va constituir l'any 1983 a partir de la col·laboració entre la unitat de botànica de la Universitat Autònoma de Barcelona i la unitat docent d'al·lèrgologia de l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona. Durant tots aquests anys, aquesta xarxa s'ha dedicat a estudiar el contingut pol·línic a l'atmosfera de diversos punts de la geografia catalana i balear, per tal d'esdevenir una eina d'ajuda al gran nombre d'al·lèrgics del territori.

Actualment, la XAC disposa de vuit aparells mostrejadors de l'atmosfera, captadors d'espores i pol·len. Aquests ginys són distribuïts per diversos punts de Catalunya (Lleida, Viella, Bellaterra, Girona, Manresa, Barcelona, Tarragona, i Roquetes-Tortosa) i serveixen per a analitzar diàriament els nivells de pol·len de cada espècie, el risc d'al·lèrgies i la previsió per a les setmanes següents. Qualsevol ciutadà interessat pot accedir a la web de la XAC (<http://lap.uab.cat/aerobiologia>) i –gràcies a aquesta previsió– pot consultar, de manera totalment gratuïta, la situació en què es troba una determinada espècie –ascens, descens o estabilitat– pel que fa a la pol·linització. Així doncs, la XAC també informa de la dinàmica dels diversos pol·lens i espores al llarg de l'any, mitjançant els calenda-

ris pol·línics de Catalunya, a més dels de les altres comunitats autònomes, i xarxes estatals i internacionals. Els indicadors pol·línics són una eina molt útil per als usuaris que tenen al·lèrgies. Tal com diu Jordina Belmonte, “d'aquesta manera poden adaptar els seus hàbits i precaucions respecte a l'estat i els nivells pol·línics”. Així mateix, tota aquesta informació resulta profitosa per tal d'analitzar la variabilitat interanual de les pol·linitzacions, amb què es pot observar l'evolució dels nivells de pol·len any rere any.

En el finançament de la XAC, hi col·laboren els laboratoris Leti, la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Catalana, la seva homòloga espanyola, les diputacions de Barcelona i Tarragona, l'Organisme de Salut Pública de Girona, l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) i la Universitat Autònoma de Barcelona. L'únic organisme de la Generalitat que hi participa és el Departament de Medi Ambient i Habitatge, però no n'hi ha cap de l'àmbit de la sanitat pública. “Sembla que el govern català no el considera un aspecte prou prioritari per a donar-hi més importància”, declara Jordina Belmonte. És ella mateixa qui ha de cercar el finançament necessari any rere any per tal de poder continuar oferint aquest servei, mentre combina la seva tasca a la XAC amb les classes que imparteix a la UAB. I continua explicant: “La comunitat de Madrid, per exemple, té un servei d'aerobiologia contractat exclusivament per a dur a terme la funció de la XAC. I aquí, a Catalunya, existim internacionalment, pel que fa a l'aerobiologia, gràcies a la nostra tasca i la de les entitats que hi col·laboren, i ho fem perquè creiem en la necessitat del servei.” Tal com declara la coordinadora de la xarxa, la tasca que duen a terme fa un servei als pacients, però també als metges, que utilitzen la XAC per mantenir-se informats sobre l'actualitat pol·línica.

És semblant –sobretot pel que fa al suport per part de la Generalitat– el cas de la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica (SCAIC), creada al segle XVIII i presidida des del 2008 per l'al·lèrgòleg Antonio Valero.

Comunitat Autònoma	Nombre d'habitants per al·lèrgòleg
Madrid	25.567
País Valencià	49.050
Catalunya	59.456
Balears	125.133
Ceuta i Melilla	142.732

Any 2005

La SCAIC té com a principals objectius agrupar tots els especialistes d'al·lèrgologia de Catalunya, promoure'n el desenvolupament, contribuir a la millora científica dels seus afiliats, divulgar entre els llicenciats en ciències de la salut i entre la població els coneixements bàsics de l'al·lèrgologia i col·laborar amb les universitats en el desenvolupament científic i tècnic de l'al·lèrgologia. De quina manera? Hi ha més d'una desena d'empreses que col·laboren amb la SCAIC, no vament, però, no hi ha rastre d'ajuda pública.

Les mancances en la matèria.

Des que el 2008 l'al·lèrgòleg Antonio Valero va assumir la presidència de la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica, l'associació ha sumat un objectiu més als que ja tenia. Es tracta de demostrar a les administracions quina és la situació actual de l'al·lèrgologia a Catalunya, amb la finalitat que l'estudi derivi en un pla de desenvolupament per tal de conscienciar i resoldre les múltiples necessitats que actualment no tenen cobertura. Mitjançant l'informe "La situació actual de l'al·lèrgologia a Catalunya", dut a terme pel gabinet d'estudis sociològics BernardKrief i amb la col·laboració dels laboratoris Leti, la SCAIC analitza la prevalença de l'al·lèrgia a Catalunya i a la resta de l'estat espanyol, la situació en què es troba –l'anàlisi de l'assistència sanitària, la formació dels MIR, i els costos de les malalties al·lèrgiques– i, finalment, emet una proposta de desenvolupament de l'al·lèrgologia a Catalunya. Aquest document va ser presentat a la consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya, Marina

Geli, que va reconèixer la validesa de la proposta. Actualment, la demanda d'implicació de les institucions públiques en matèria d'al·lèrgies per part de la SCAIC es troba en un procés de negociació, tot esperant una reunió amb el Departament de Salut a principi del mes entrant, en què s'intentarà arribar a un acord.

Tal com evidència el document esmentat, la situació del tractament de l'al·lèrgia a Catalunya és ple de mancances. "Tota una dinàmica negativa", declara el director de la SCAIC. Les dades analitzades fins l'any 2008 revelen que a Catalunya hi havia un total de 95 al·lèrgòlegs, dels quals 55 treballaven en hospitals públics. La proporció era aproximadament de 140.000 habitants per al·lèrgòleg, "una proporció certament inadequada tenint en compte el volum de la població", opina Valero. Al País Valencià la falta d'al·lèrgòlegs no és ni de bon tros la de Catalunya i la proporció és d'un al·lèrgòleg per prop de 50.000 habitants. Les illes Balears, en canvi, sí que han de suportar una falta notable d'especialistes: l'any 2005 ocupaven la tercera posició per la cua pel que fa al nombre d'habitants per al·lèrgòleg, amb una proporció d'un al·lèrgòleg per cada 125.000 habitants. I no és tan sols això. La mancança va acompanyada d'una mala distribució territorial. En el cas de Catalunya, mentre que 78 dels 95 al·lèrgòlegs eren a Barcelona, a les demarcacions de Girona i Lleida només hi treballaven un i dos metges respectivament. Tot i l'aparent concentració d'al·lèrgòlegs de què disposa Barcelona, la proporció continua essent desmesurada. És tan notable la mancança, que les llistes d'espera per a visitar

un al·lèrgòleg assolien, l'any 2008, una mitjana de 115 dies –és a dir, gairebé quatre mesos–, que encara avui no s'ha pogut reduir. La comparació entre la proporció de pacients per al·lèrgòleg ha anat empitjorant progressivament; fins al punt que en un termini de tres anys, del 2005 al 2008, ha augmentat, aproximadament, de 81.000 pacients més per al·lèrgòleg.

Una dinàmica fragmentada.

Aquestes són les conseqüències de tota una colla d'elements que no funcionen correctament. Les malalties al·lèrgiques augmenten, mentre que el nombre d'especialistes disminueix, les llistes d'espera esdevenen eternes i l'assistència dels pacients ha d'anar a càrrec d'uns altres especialistes, sovint metges d'atenció primària. Segons que explica Antonio Valero, "els metges d'atenció primària no poden efectuar un diagnòstic etològic [l'estudi de les causes d'una malaltia] i, per tant, només poden oferir solucions simptomàtiques. No és un mal tractament, però és incomplet". Encara més, un diagnòstic etològic permet de reduir costos, tant econòmics com socials, perquè implica prescriure els medicaments d'una manera més acurada i específica, educar els pacients en la seva patologia i, en el cas de les al·lèrgies respiratòries, subministrar vaccins al·lèrgènics per eliminar els símptomes que es deriven de l'afecció. Amb un diagnòstic complet, tot i que avui l'al·lèrgia sigui una condició genètica inguarible, és possible de facilitar un tractament efectiu a fi d'investigar-ne l'origen i viure sense molèsties. L'informe "La situació de l'al·lèrgologia a Catalunya" que ha dut a terme la SCAIC conclou, per tant, que tot i que el futur de l'al·lèrgologia és garantit pel que fa a la funcionalitat d'aquesta especialitat en la societat, l'assoliment de l'objectiu últim de control i estabilització de les malalties al·lèrgiques només serà possible mitjançant un compromís a tots els àmbits. La finalitat d'aquest compromís ha de ser proporcionar a la societat els recursos materials i humans necessaris per a la formació, l'assistència sanitària i la investigació.

Maria Junyent